
PLATFORMA TRI SLOBODE

SLOBODA UDRUŽIVANJA
SLOBODA OKUPLJANJA
SLOBODA IZRAŽAVANJA

Tri slobode pod lupom

Prikaz slučajeva kršenja sloboda udruživanja, okupljanja i izražavanja u Srbiji 27.-31. mart 2020. godine

Sloboda udruživanja, okupljanja i izražavanja

1. Imajući u vidu da pandemija korona virusa ne dovodi samo do negativnih posledica po zdravlje građana već da su sve jasnije i intezivnije ekonomske implikacije u vidu pada privredne aktivnosti i otpuštanja velikog broja radnika, pod posebnim pritiskom su se našli zaposleni u medijskom sektoru. Iz tog razloga Medijska i novinarska udruženja – [NUNS, NDNV, ANEM, Lokal Press, AOM i Asocijacija medija, u saradnji sa Sindikatom „Nezavisnost“](#), uputila su Vladi Srbije predloge mera za ublažavanje negativnih posledica vanrednog stanja po ekonomski opstanak medija i zaštitu radnih prava novinara i medijskih radnika. U dopisu se zahteva od države da preduzme odgovarajuće mere kako bi se pomoglo novinarima koji se suočavaju sa drastičnim padom prihoda, ali i radom u veoma teškim i nebezbednim uslovima. Ukoliko se adekvatne mere ne donesu u dogledno vreme, osim egzistencije novinara biće ugrožen i slobodan protok informacija i istinita i pravovremena informisanost građana.

2. Novinar televizije [KTV Zrenjanin](#) Danijel Radić i kameraman Robert Bajtaji uhapšeni su nakon što su ušli u zgradu opštine Zrenjanin kako bi postavili pitanje gradonačelniku Saši Santovcu o razlogu za raspisivanje javnog nadmetanja za zakup državnog poljoprivrednog zemljišta u toku pandemije korona virusa. Kao razlog hapšenja i podnošenja krivične prijave navodi se odbijanje da se izvrši dezinfekcija prilikom ulaska u zgradu Gradske uprave, što se ispostavilo kao netačno jer se [na snimku](#) koji je ta televizija objavila jasno vidi da je reporter imao propisanu opremu u vidu maske i rukavica. Ovaj slučaj ukazuje na ogoljenu zloupotrebu vanrednog stanja i kažnjavanje novinara zbog profesionalnog obavljanja posla, zbog čega je [Nezavisno udruženje novinara Srbije](#) apelovalo na Osnovno javno tužilaštvo u Zrenjaninu da povuče krivičnu prijavu protiv ekipe KTV Zrenjanin. Ovakvo postupanje je u suprotnosti sa apelima eksperata organizacije Ujedinjenih Nacija koji su pozvali vlasti država članica da u najvećoj mogućoj meri sprovode zakone o slobodi informisanja i obezbede normalne uslove za rad novinara.

3. Novinar portala Info Vranjske [Slavomir Kostić](#) pozvan je na informativni razgovor nakon što je na tom portalu objavljena [vest](#) da su se u Trgovištvu medicinskim radnicima javila dva čoveka sa simptomima koji ukazuju da su eventualno zaraženi korona virusom. Prilikom razgovora novinaru je predočeno da se protiv njega vodi predistražni postupak zbog uznemirenja javnosti i širenja panike. Kostić nije zadržan u

policiji nakon razgovora, ali još uvek nije poznato da li će protiv njega biti pokrenut krivični postupak. Sumnju da se radi samo o merama predostrožnosti u cilju sprečavanja širenja lažnih vesti pojačava činjenica da je upravo Kostić više puta pisao o [nelegalnim radnjama predsednika opštine Trgovište](#) i o nelegalnom finansiranju novcem iz opštinskog budžeta privatne fabrike u njegovom vlasništvu.

4. Koliko i onemogućavanje normalnog rada novinara, toliko i širenje lažnih ili neproverenih vesti može dovesti do opasnih rezultata u javnosti. U određenim slučajevima policija i Tužilaštvo ne reaguju te se može zaključiti da je u pitanju selektivna primena zakonskih odredaba. S tim u vezi, građani Gornjeg Milanovca i Zaječara bili su žrtve netačnih vesti koje su preneli televizija „Prva“ i dnevni list „Informer“. U [televizijskom prilogu televizije „Prva“](#) navedeno je da se dvoje stanovnika Gornjeg Milanovca nalazi u bolnici u Čačku zbog infekcije korona virusom, dok je dnevni list „Informer“ objavio da je polovina osoblja u sudu u Zaječaru zaraženo ovim virusom, što je izazvalo uznemirenje građana u ovom gradu. Kako je ovde reč o televiziji sa nacionalnom frekvencijom i novinama koje imaju najveću čitanost u zemlji, mogućnost za širenje panike je mnogo veća.

4. Nepoznati autori zloupotrebili su aktuelnu situaciju u vezi sa pandemijom korona virusa da privuku pažnju javnosti kreiranjem lažne fejsbuk stranice pod nazivom “ COVID 19 Serbia” koja služi za obračun sa istaknutim pojedincima koji su poznati kao oštri kritičari vlasti. Među prvima na udaru našao se glavni urednik agencije “Beta” [Dragan Janjić](#) koji je u toj objavi optužen da zlonamerno i neistinito izveštava građane.

2. Mere ograničenja kretanja građana u velikoj meri su otežale normalno funkcionisanje organizacija civilnog društva koje obavljaju delatnosti od opšteg interesa i koje građanima pružaju određene usluge koje su im od pomoći za prevazilaženje krize prouzrokovane pandemijom korona virusa. Naime, uvođenjem „policijskog časa“ zabranjeno je napuštanje domova nakon 17 časova, a jedna od mera je i zabrana korišćenja javnog prevoza, osim ukoliko je reč o građanima kojima su izdate dozvole za kretanje u periodu od 17 do 05 časova. [Novouspostavljeni pravni okvir](#) definiše proceduru za dobijanje takve dozvole, a u kojoj učestvuju poslodavac koji podnosi zahtev za izdavanje takve dozvole, a zatim Ministarstvo privrede i u konačnici Ministarstvo unutrašnjih poslova. Obaveštenje Ministarstva privrede kojim je ovaj postupak propisan obuhvata samo lica zaposlena u javnim preduzećima i privrednim društvima koje obavljaju delatnost od opšteg interesa, čim u potpunosti zaobilaze nedobitna udruženja koja imaju veoma značajnu funkciju u ovakvim uslovima. Iz tog razloga organizacije civilnog društva pokrenule su inicijativu za izradu jasnih procedura za izdavanje dozvola OCD, uz predlog koji podrazumeva aktivno učešće Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom koja bi u saradnji sa predstavnicima udruženja razmatrala opravdanost podnetih zahteva, pre upućivanja ministarstvu unutrašnjih poslova na konačno odlučivanje.

Ovo rešenje bi bilo od izuzetnog značaja imajući u vidu da brojne OCD obavljaju delatnost koja podrazumeva učešće aktivista na terenu, poput onih koji se bave dostavljanjem humanitarne pomoći, pružanjem usluga pravne pomoći ili podrške ugroženim grupama (Osobe sa invaliditetom, Romi, deca, stara i bolesna lica, migranit, beskućnici itd). Građanske Inicijative su objavile [publikaciju](#) koja se bavi istraživanjem potreba i aktivnosti organizacija civilnog društva u toku vanrednog stanja, kao i mapiranjem i upućivanjem na organizacije koje će pružati pomoć građanima i tokom trajanja pandemije.

Ostale slobode

Tokom vanrednog stanja Građanske inicijative će izveštavati i o kršenjima ostalih ljudskih prava.

1. [Inicijativa za ekonomska i socijalna prava A11](#) ukazala je da odstupanje od pojedinih ljudskih prava za vreme vanrednog stanja nisu u skladu sa Ustavom, Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima. U dokumentu se navodi da aktuelna situacija nije zahtevala uvođenje vanrednog stanja, kao i da mere koje su na osnovu te odluke uvedene nisu adekvatno obrazložene, kao i da svrha njihove primene u pojedinim slučajevima ne opravdava njihovo uvođenje. Kao naročito problematično rešenje navodi se potpuna zabrana napuštanja mesta stanovanja za određenu kategoriju stanovništva, što ne rezultira ograničavanjem već ukidanjem slobode kretanja. Analiza ukazuje na zabrinjavajuću činjenicu da Vlada nije ispoštovala odredbe međunarodnih konvencija čija je potpisnica a koje propisuju obavezu obaveštavanja generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, odnosno generalnog sekretara Saveta Evrope o derogaciji prava garantovanih tim pravnim aktima, čime se, osim transparentnosti, ozbiljno dovodi u pitanje i legitimitet donetih mera i postupaka njihovog donošenja. Takođe se insistira na protivustavnom kršenju principa „Ne bis in idem“ donošenjem [Uredbe o prekršaju za kršenje naredbe ministra unutrašnjih poslova o ograničenju i zabrani kretanja lica na teritoriji republike Srbije](#). Osim toga, zabrinjava praksa donošenja presuda po ekspresnom postupku i to na osnovu suđenja koje se obavlja putem video linka, tačnije aplikacije „Skype“. Na ovaj način izrečene su i [prve presude](#) u krivičnim postupcima zbog nepostupanja po zdravstvenim propisima u vreme epidemije kojima je više osoba osuđeno na kaznu zatvora u trajanju od dve do tri godine. [Advokatska komora Srbije](#) je zbog toga oštro protestovala, ukazujući da se na ovaj način drastično krše prava okrivljenog na pravično suđenje.

2. [Jovana Popović](#) iz Kikinde uhapšena je zbog navodnog kršenja mere karantina, iako prilikom povratka iz Crne Gore nije dobila ni zvanično rešenje o kućnoj izolaciji niti je o tome neformalno obavještena. Ona se sumnjiči da je izlaskom iz kuće prekršila Naredbu Vlade Srbije o sprovođenju i organizovanju karantina. Kao dokaz na osnovu kog je pokrenut krivični postupak tužilac je priložio [nepotpisani zapisnik](#) Ministarstva zdravlja u kome piše da joj je usmeno saopšteno da je u karantinu. Postoji opravdana sumnja da je i u ovom slučaju reč o zloupotrebi vanrednog stanja i obračunu sa političkim neistomišljenicima imajući u vidu da je Jovana Popović široj javnosti postala poznata izvođenjem pesme u kojoj se iznose kritike na račun vlasti, a da je istu izvodila na velikom opozicionom skupu kao i na građanskim protestima u Beogradu.

3. [Centar za istraživačko novinarstvo Srbije \(CINS\)](#) objavio je da će zdravstvenim radnicima zaposlenim u Kliničkom centru u Nišu, a koji se trenutno nalaze u samoizolaciji zbog izloženosti korona virusu u toku obavljanja posla, plata biti umanjena za 35%. Upitan za komentar ove situacije, direktor Zoran Radovanović je rekao da se ne radi o njegovoj odluci, već o zakonu koji važi na celoj teritoriji Republike Srbije. Ovakva mogućnost ne samo što nije humana, već je u koliziji sa najavama da će zdravstveni radnici dobiti povećanje plate za najmanje 10 procenata. Iz Vlade, tačnije [Ministarstva zdravlja](#) poručuju da će biti ispitan svaki pojedinačni slučaj umanjena zarade lekarima, dok zamenica direktora Instituta za javno zdravlje Srbije Dr Milan Jovanović Batut Darija Kisić Tepavčević kaže da ne dolazi u obzir umanjjenje zarade bilo kom zdravstvenom radniku koji je na radnom mestu bio izložen zarazi.

Nažalost, ovo nije jedini problem sa kojim se suočavaju medicinski radnici u Nišu. Naime, sindikat zaposlenih u zdravstvu objavio je oglas za prodaju zaštitnih maski za medicinske radnike, po ceni od 100 dinara po komadu, što je prema rečima uzbunjivača iz niške Hitne pomoći Dragana Stamenkovića više od nabavne cene maski.

Iz gore navedenih razloga [Sindikat lekara i farmaceuta](#) zahtevao je veću zaštitu zdravstvenih radnika, insistirajući upravo na obezbeđivanju adekvatne opreme za ličnu zaštitu, ali i na podvođenju odustva zbog obavezne samoizolacije pod kategoriju plaćenog odsustva. Imajući u vidu težinu situacije, odgovornost posla kao i stalnu izloženost virusu koji je paralisao značajan broj zemalja u svetu ovakvi zahtevi medicinskih radnika predstavljaju minimum pomoći koju je država dužna da im obezbedi.